

Юлія Якущенко
студентка 1 курсу магістратури спеціальності
231 Соціальна робота,
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка, м.Суми,
Алла Рижанова
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи та менеджменту СКД,
Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка,
м.Суми

МОТИВАЦІЯ БЕЗРОБІТНИХ ДО ПРАЦІ У ЦЕНТРАХ ЗАЙНЯТОСТІ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Перевантаженість Центрів зайнятості зростає, особливо у воєнні часи, при цьому відсоток працевлаштованих не збільшується, не зважаючи на те, що коло пропозицій роботи достатньо широке. Вирішення існуючої проблеми пропонується завдяки вдосконаленню надання соціальної допомоги, зокрема підвищення рівня мотивації безробітних до праці.

***Ключові слова:** безробітні, мотивація до праці, соціальна допомога, центр зайнятості.*

Працевлаштованість громадян нашої країни під час війни є одним з факторів їх виживання. Зрозуміло, що зростання безробіття, перш за все на сході України, пов'язане із фізичним знищенням підприємств та релокацією промисловості на захід країни. Проте Центри зайнятості перелаштувалися на заміщення вакантних місць роботи тих, хто пішов у військо, став внутрішньо переміщеною особою або виїхав за кордон. Розширилося коло вакансій щодо розчищення населених місць після вибухів, відновлення будівель, комунікацій тощо особливо у деокупованих містах. Пропозиції працевлаштування у Центрах зайнятості зростають, а зменшення відсотку працевлаштованих, вважаємо, пов'язане з недостатнім рівнем мотивації безробітних до праці. Отже, соціальна допомога Центрів зайнятості безробітним має вдосконалюватися в напрямі розвитку програм підвищення мотивації останніх.

Правовими підставами дослідження зазначеної проблеми є Закон України «Про зайнятість населення», Наказ Міністерства соціальної політики «Про затвердження Методики здійснення первинного та поглибленого профілювання осіб, які шукають роботу, та зареєстрованих безробітних», Положення «Про організацію професійної орієнтації населення», «Державний стандарт соціальної послуги консультування».

Теоретичні та практичні проблеми мотивації безробітних до праці досліджували: Л.Башук, О.Волгіна, Г.Гольдштейн, Н.Гусак та інші. Метою нашої публікації є довести актуальність проблеми мотивації безробітних до праці в Центрах зайнятості.

Проблема безробіття серед населення є актуальною у всі часи, але зараз, під час війни в Україні, ще більше українців залишились без роботи та засобів до існування. Основним нормативно-правовим документом, що врегульовує правові, економічні та організаційні засади у сфері зайнятості населення є Закон України «Про зайнятість населення». Відповідно до Закону, «безробітною» вважається особа працездатного віку (17-70 років), яка не працевлаштована, не має заробітної плати або постійних джерел існування, а також висловлює готовність й здатна здійснювати трудову діяльність [1]. Отже, безробітні – це особи, які не мають доходу, і у зв'язку з цим, прагнуть працевлаштуватися. Але при цьому маємо розуміти, що кожен безробітний має різний рівень вмотивованості до працевлаштування.

Центри зайнятості надають соціальну допомогу безробітним ґрунтуючись, в першу чергу, на Наказі Міністерства соціальної політики «Про затвердження Методики здійснення первинного та поглибленого профілювання осіб, які шукають роботу, та зареєстрованих безробітних» [2]. Безробітних поділяють на профіля, із застосуванням методики профілювання осіб, які шукають роботу, та зареєстрованих безробітних. Профілювання спрямоване на визначення рівня мотивації до праці та можливості для працевлаштування. В подальшому ця інформація про безробітного допомагає якомога точніше визначити послуги та заходи, які необхідні для успішного пошуку роботи та працевлаштування. Існують 5 профілів, від 1 профілю з високим ступенем мотивації до праці та високими можливостями працевлаштування до 5 профілю з низьким ступенем мотивації до праці та низькими можливостями працевлаштування.

Відповідно до Наказу Міністерства соціальної політики «Про затвердження Методики здійснення первинного та поглибленого профілювання осіб, які шукають роботу, та зареєстрованих безробітних» визначено перелік послуг, які надаються безробітним різних профілів з боку Державного центру зайнятості. Серед зазначених послуг є: інформування про наявні вакансії; підбір роботи; консультування щодо можливостей самостійного пошуку роботи та підвищення власної конкурентоспроможності на ринку праці; послуги з професійної орієнтації; та інші [2]. У фокусі уваги нашої роботи є послуга професійної орієнтації, яка визначена у Наказі як «послуга професійної орієнтації», оскільки підвищення рівня мотивації до праці є результатом надання даної послуги.

У Положенні «Про організацію професійної орієнтації населення», вказано, що послуга професійної орієнтації складається з п'яти елементів, серед яких: професійного інформування, професійного консультування, професійний відбір та добір, професійна адаптація [3]. У «Державному стандарті соціальної послуги консультування», консультування визначене як сукупність заходів, що здійснюються протягом певного проміжку часу, та спрямовані на допомогу особі, що перебуває у складних життєвих обставинах, подолати їх та пристосуватись до нових умов. Оскільки в умовах воєнного стану більшість послуг безробітним надається онлайн, то вважаємо програма вдосконалення мотивації безробітних до праці в Центрах зайнятості має теж здійснюватися онлайн. Проте, перш ніж розробляти таку програму, слід провести діагностику рівня вмотивованості безробітних в Центрі зайнятості, які тривалий час не можуть працевлаштуватися.

Діагностика рівня мотивації до праці проводилася в Краснопільській районній філії Сумського обласного центру зайнятості, в ній взяли участь 21 безробітний (10 чоловіків, 11 жінок), які за 45 днів (з моменту набуття статусу безробітного) не визначилися з працевлаштуванням, не зважаючи на існуючі пропозиції. Діагностика вмотивованості до праці здійснювалася за методикою профілювання, з виокремленням рівня мотивації. Наше завдання не лише повторно діагностувати вмотивованість до праці, але і порівняти її рівень з вихідним (тим, який діагностувався при набутті статусу безробітного).

Результати діагностики вмотивованості до праці безробітних та її динаміку в Центрі зайнятості представлено на рисунках 1, 2.

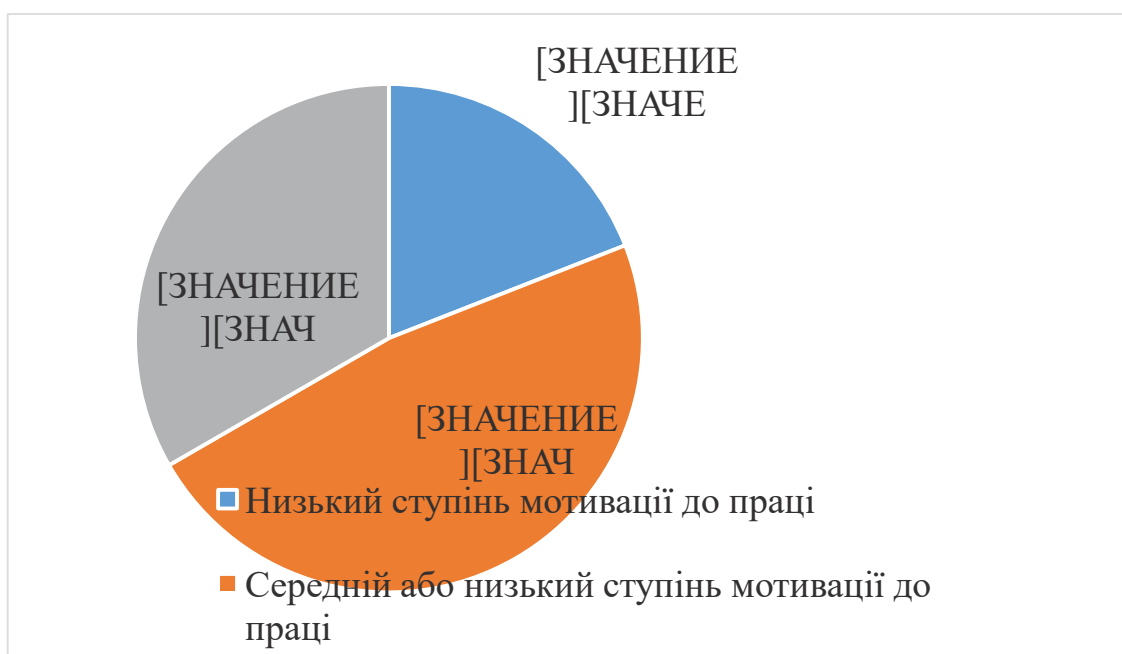

Рисунок 1. Результати діагностування при набутті статусу безробітного

З даних діаграм можна побачити, що кількість безробітних з низьким рівнем мотивації зросла на 7 осіб (33,3%). Також виявилось, що у 4 (19%) безробітних, які мали високий рівень мотивації до праці, перебуваючи на обліку в Центрі зайнятості, знизився рівень мотивації до праці. Тобто за час перебування на обліку у безробітних знижувався рівень мотивації до праці, а це свідчить про те, що безробітним не вистачає послуг, які були б спрямовані на підвищення рівня мотивації до праці.

Рисунок 2. Результати повторної діагностики

Отже, надання соціальної допомоги безробітним у Центрах зайнятості України має ґрунтовну правову основу. Проте проблема працевлаштування населення загострюється за воєнних часів внаслідок руйнування підприємств та релокації промисловості. Центри зайнятості намагаються задовольнити потреби безробітних у працевлаштуванні, але їх відсоток не зменшується, не зважаючи на пропозиції. Повторна діагностика вмотивованості на працю безробітних, через 45 днів після отримання відповідного статусу, виявила зниження вмотивованості. Зрозуміло що причини зниження вмотивованості на працю у безробітних можуть бути різні, що ї є напрямом нашого подальшого дослідження для розробки програми підвищення рівня мотивації безробітних до праці в Центрах зайнятості.

Список використаних джерел

1. Про зайнятість населення. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17> (дата звернення: 07.11.2022).

2. Про затвердження Методики здійснення первинного та поглибленого профілювання осіб, які шукають роботу, та зареєстрованих безробітних. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1517-18#Text> (дата звернення: 07.11.2022).

3. Про затвердження Положення про організацію професійної орієнтації населення. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0190-95#Text> (дата звернення: 08.11.2022).